

V Z P O M Ě N K Y
Z P O L N Ě H O Z Ā P I S N Ī K U
F R A N Ě T S K A H U R Y T Y
Z H O R S K U L I T O M Y S L B .

- 0 - 0 - 0 - 0 - 0 -

Od 27. září 1914
do 26. září 1915

Přepsal Václav Müller.

27. července 1914.

Naši milou dědinkou se rozlétla děsná zpráva:

Bude válka!

Jsou vyvešeny mobilizační vyhlášky.

Smutné bylo podívání na uplakané tváře, strachem se chvějící o své drahé - o nejdražší živitele; otce, manželky i syny, kteří byli císařskými vyhláškami voláni:

Ve 24 hodinách nastoupit těžkou vojenskou službu!

S mnoha sousedy a kamarády i já musel nastoupit to pro nás tak těžké loučení...

28. července.

Srdce mi pukalo lítostí, když jsem žehnaje svým dítětem myslel na to, že nemají ani ponětí, co to znamená, odchod otce do války, loučení - snad navždy

S požehnaním otcovským a mateřským, rozloučil jsem se s manželkou a dětmi. Potom sedáme na povoz, pro nás uchystaný, které nás společně vezou do Vysokého Mýta. Ještě jednou, naposledy, líbám ty drahé tváře, loučím se se sousedy a známými, kteří nám kynou a přejí šťastný návrat.

Ve Vysokém Mýtě nás rozdělili, každý z úže ke svému dítěti. Podáním ruky jsme si dali sbornem a šli do cukrovinkářské továrny, kde byla prezentýrka. Já, Jan Mikejš, Josef Kolda, Josef Jiráček, Jan Ša-
zníčka, Václav Šipek, Jan Němec a Václav Heblt
jsme byli přiděleni ke třetímu praporu, který le-
žel v Zámrsku.

Rozdělili nás po setninách: Franz Hurryta, Jan Rikejz a Josef Kolda k desáté setnině - a tak jsme drželi pohromadě.

Tady nám čas dos rychle utíkal, protože za námi chodili naši draží a co mohli nejlepšího k jídlu, to nám donesli. I se mnou se přišli rozloučit moji přátelé - loučení s mnohými z nás snad navždy...

Aniž jsme se nadáli, přišel 23. srpen.

Na rozkaz vyššího velitelství museli jsme odejet do války na nepřítel: proti Rusku!

Byla-li mobilizace smutná, mobilizace smutnější bylo loučení v Záměsku. Co nás čeká?

Za mnoha kamarády přijeli a přišli záleka přestě, aby se s nimi rozloučili a naposledy viděli jejich drsné tváře. I za mnou a mým kamarádem přišly v sobotu večer naše manželky, aby nás ještě jednou objaly a snad navždy se rozloučily. Aš po polezení, po společné modlitbě a proslovu pana hejtmána, vyšli jsme k Chocni. Velký zástup lidí nás s pláčem provázal...

Bud s Bohem, ty moje drhá ženuško i švakrochá - pozdravujte moje milované dívky!

Cesta do Chocné byla dost obtížná, řádně jsme zmokli. V noci jsme nasedali na vlak a tím se rozžehnali s naší milou Českou Vlastí. - Jeli jsme přes Moravu, kde nám na stanicích byla dávana káva, čaj, cigarety a podobně. Krajina byla čím dál tím chudší.

Už ve Slezsku žepronili otrhané děti - místo aby nám něco dali. O pohodlí ve vlaku nemůže být řeč, sedalo nás přes třicet, ani lehnout jsme si nemohli.

Do Krakova jsme přijeli v noci.
Byl jsem tu tři dny a tak aby nám naše údy nezrupily, museli jsme excicřovat.

Byl jsem ve městě. Líbilo se mi. Je to menší pevnost. Pivo jsme tu pítli 13 Kr. pol. za jeden litr. 16% jsme se zde vykoupali ve Válsle přes Krakov jelo mnoho raněných, ale hovořit s nimi nám nebylo dovoleno.

27. srpna.

Jeli jsme dál halíčskou krajinou.

Jest celkem chudá, malické dožkové chaloupky, na poli vidět nejvíce oves, brambory a proso. Lidé je tu zbožný, po večerech pivá pítě k páně Karli. - Bylo mi při tom děsně smutno, neb v vyšienkách jsem byl u svých dražých.

Při jízdě dále, potkávali jsme stále více raněných z bojiště.

Těty den sedíme ve vlaku. Slyšíme, že pry naši vyhrávají... Blízíme se k ruským hranicím...

29. srpna.

Vystoupili jsme z vlaku na jedné malé stanici, Majdanki, a šli do jedné vsi na noc.

Spal jsem s Josefem Koldou na stáji na slámě. Ráno jsem spatřil, že na nám koni rajtuje regimentní adjutant.

30. srpna.

Maštrujeme blízce k bojišti.

Šli jsme pískem noc těžko a náš trend nemohl vůbec vyjet. Koně noc zhlisili, museli připřábat až tři páry malých ruských koní.

V neděli jsme přešli ruské hranice.

Tu noc jsme spali v jedné vesnici zpusťované od kozků. Co nemohli přibrat, zničili, jen abychoz my nemohli nic dostat.

Ráno jsme šli ke 12. setině - Krázkovej - pro kafe. Naše kuchyně ostali v zádu.

Zde jsme ponejprv viděli dílo války!

Mnoho vojínů je zde pochováno ch. Jejich šat a výstroj ležela na hromadě.

K jedenácté hodině jsme vyrazili blíž k nepříteli - do vesky Krasnik. / Je tam mnoho spánavých židů/. Už cestou z města bylo vidět samé děmky.

V poli jedné jsme přišli do vesnice jménem Polankovice. Je tu továrna na cukr, jejíhož majitele naši důstojníci pro kradu zastřelili.

Byla zde také nemocnice, kam vozili mnoho raněných. Ty lehce raněné posílali dále.

Spali jsme tedy pod celkami, vlastně nespali, neb bylo slyšet střelbu z kvérů a děl. Přes plínce, změl ten frajer tak, že jsme hrůzou srostávali při vzpomínce na to, co nás čeká.

Slyš se děrou z očí - ó vy moji draci, nejdraší, každou dobu vzpomínaje na vás nevím, zdali zítřka budeme žítí a zdraví....

Z druhého na třetího září jsme spali v jedné komoře s filkejem a Koldou pohromadě.

4. září.

Poprvé jsme spali bez celt. Pršelo a bylo nám zima.

Připravujeme se k boji, jsme už otupělí, odáší našemu Osudu.

Pátého září už házeli šrapnely na nás.

Šli jsme nalevo zpátky. Ten poslední den jsme spali pohromadě na poli v mandelích.

6. září.

V tu neděli z nás mnozí naposledy posnivali.

Už třetí den - kafe bez chleba. Naše kuchyně se o nás špatně staraly, kdo neměl s sebou chleba do foroty, měl hlad. Ale patrony, ty nám došli všude, že jsme unavení a vysílení hladem, na to nic nebdali.

Místo nedělní máe svatě, slyšíme jen hukot děl a z kvérů hvízdát kulik.

Batalion dostal rozkaz, obsadit malé návrší.

Naše setnina je určena za rezervu. Došli jsme na místo a tam děláme první z tvrdě, bílé opuky

děmky, to k ochraně vlastního závota. Někde na řádny odpocinek, pracujeme, jen se z nás lije pot. Najednou dostane naše setnina rozkaz, třemi cuky sesílit devátou setninu!

Ostali jsme jako zatezaní, vědouce, že se mnohému přiblížila poslední hodina. I pan lejtnant Horák stál bledý, když čekal na beřel: Vpřed!

Pro nás je to kritická chvíle. Ohlédím se po karanádech, abychom zůstali pohromadě, až budeme postupovat.

Jakmile nás Rusové spatřili, pustili do nás šnel-frajer a masinkveru. Jako rozrušené včely na nás ruské kuličky litaly. Každý jak může nejrychleji utíká, jen aby dosáhl zákopu. V tom slyším:

"Už ji mám" a kamarád padá k zemi, z úst se mu kine krev. Prokop, jeho vlastní bratr se nad ním slybá - ale jak pomoci?

Několik kroků od nás klese Hurých z Dolního Újezde. Konečně jsme v zákopech, ale tam slyšíme další smutnou zprávu: kaprál Kolda je raněn. Ptáme se kde? Kdosi křičí, že vzadu, v bramborách. Nemohl se hnout z místa, ani se ohlédnout, jen zdvihl hlavu a už ji měl.

Večer, když trochu utichla střelba, šli jsme ho s Janem, děkujíce Bohu, že jsme živi, hledat.

ležel asi třicet kroků zpátky. Zprostiti se sám tohrya strčili si ji pod hlavu. Byl těžce ražen nám nad ubohým spolubratrem draly do očí. Pak jsme šli s Janem hledat sanitu a když jsme ji našli, dopravodili jsme s kamerády Koldu na ob- vazišť, kde ho cugsfyr Čapek obvezal a nechal dopravit do pojmí nemocnice.

Bylo s ním smutné loučení, možná na věky, kao vř- vrátili jsme se na své místa, s tou malou útě- chou, že se nám podařilo, prokázat kamerádovi alespoň tuto malou službu.

On neděli jich od deváté setniny padlo mnoho.

7. září.

V pondělí ráno zesílila střelba, která vlastně nepřestala celou noc.

Tu se na nás vyhrně nepřítel a naši na levém křídle se dávají na útěk, křáčeje: "Utěčte, kdo můžete!"

Všechno se imalo napravo a dozadu, provázeno střelbou. V tom zmatku jsme se poprvé a napoále- dy s Janem od sebe odtrhli. Už jsme byli hodný kus vzadu, když tu kdosi volá: "Škeřák je raněn do ruky!" Nedaleko se svalil další...

Asi po půl hodině běhu jsme se zastavili, aby- ehom nabrali dech a trochu si odpočinuli. U jed- né setniny nám dali lak kafe, které jsme s h- chutí vypili. Ale nás batalionkomandant dostal rozkaz: Jít zpátky a to místo udržet!

Samotnému hejtmanu se nechtělo, ale rozkaz je rozkaz. Vrátili jsme se tedy zpět jako zálaha. Ale Rus do nás začal šrapnely pálit tak, že na- že setnina s novými ztrátami musela zase con- tnout.

My s Janem a několik mužů s parcem lajtmanem od 4. cuku, jsme zůstali na místě věde, že se bez rozkazu nesmíme opustit.

Škrčení za snopy sens, zcela oddáni do výle Nevyššího, vzpomínáme na naše drahé dáma. V tom to praskna a šrapnel vyvrve kus země asi dva kroky za námi. A nad námi druby, jehož stre- piny padají až k našim nohám. Krvě by se na nás nedorezali!

Děkujce Bohu, že jsme živi, vrátili jsme se k setnině do vesničky Trnávka. Tam nám dali za- se jednou menáž, ale žádný nemohl svoji porči sníst. Naše žaludky byly příliš slabé po tom několikadenním postě. - Tam jsme se naposledy sešli s Jirkkem a Šipkem. Potom jsme si trochu odpočinuli. Po tom odstřelování scházelo při po- žitání u naší setniny osmdesát mužů. Pan lajt- nant Horák byl v neděli raněn do hlavy a hejčí střelen do ruky a dvakrát do nohou. Náš byvalý lajtman Křepínský od deváté setniny byl zabit šrapnelem do života. Náš pan batalionkomandant nad ztrátou tolika mužů plakal, při shledání vzal kolem krku našeho kumpanykoman-danta a lí- bal ho. Byli jsme smutni - Pánu Bohu poručeno. Večer nám sháněli nocleh ve vsi. Nosili jsmet si slámu ze stohu a těšili se, že se zase vyspíme, ale vydali rozkaz a my zklamání museli jít ob- sadit kopec a tam spát v zákopech. Každý vzal s sebou trochu slámy, by nemusel spát v zákopech na holé zemi.

Ale ani to nám nebylo dopřáno. Na rozkaz hejtmanu jsme museli dát k regimentu vědět, kde jsme. Do tří hodin z plnoci jsme celí utrněcenti hie- dali batalion, ale nenašli ho. Vrátili jsme se a ve čtyři hodiny jsme nanovo chodili jako blud- né duše, náš fýr nás vodil jen podle svého a říci si nedal. Tak jsme šli zpátečním směrem.

Čtvrtý batalion byl rozvinut směrem k nepříteli. Nás, nevíme z jaké příčiny, přidělili k nim. Postupovali jsme tedy společně a kurstýř zůstal někde schovaný, nikde jsme ho neviděli. Nastala nám opět smutná práce: samé zákopy, sotva jsme v nich byla trochu schování, přišel spál po koleznou i po bránu, plavíc se jako hadi, což utmáčením tím bojem o život. Nepřátelské kanky koule kolem nás létaly jako mouchy. Boj se stří- mul stranou od nás, nevíme, co vše se tam dělo. Jen my, s Janem se drželi pohromadě, bojíc se jeden o druhého, aby snad nebyl jeden z nás ra- po kuse jsme se dostali více kupředu. Práčně, kus útráp k nevyprávění robilli jsme poslední místo. Plni jednou lopatkou chráníce se stěhl. Konečně jsme jej ani z polovice vyhloubený, tu k nám přitěh pulter z parubice.

Jak se schýbnul k nám, byl střelou zasažen do krku, kuka mu vyšla pod ramenem a on se sva- lili na nás. Na ten jeho smrtelný zápas nezapo- mem. Rike je ho držel, neb sebou moc házel a já pracoval na zákopy dále, střídavě střelíc, nebo za stále nepřátelské střelby, vyhazujíc hlínu.

Vtom vidíme, jak vlevo od nás postupuje nepřítel v silném počtu. Kdo si z pravé strany za ná- mi volá: "Nestřálejte, jsou to naši - prajati!" Drzo a přece už pozdě se ukázalo, že jsou to Rusové. Jen hrstka nás tu zůstala, utíkali jsme zpět, ale málo zůstalo nás uniklo, ruské kulic- ky nás dohonily, mnohy klesl raněn, nebo mrtev. Brněli jsme se do posledního dechu a nepřítelí jsme zptasobili hodné ztrát, ale ten byl v pře- síle a tak my nakonec byli přemoženi a museli se mu vzdát.

Rusové k nám dorazili s namířeným puškama, kvěry nám vyřvali z rukou, torry strhli ze z- zád. Ty z nás, kdž hned neuposlechni jejich výzváni: vzdát se, bez milosti zastřelili, nebo probodli bajonetem. Pak nás hnali v lan- šrutu horící vesnici před sebou z hůry dolů a zase do kopce. Tam nám teprve dořfáli malé- ho odpočinku a oddechu při kterém nám odebera- li noze a ostré věci.

A tak byl vlastně slaven svátek Panny Marie; 8. září 1914 - úmornou prací, házením zákopů, krutou střelbou, mražením nevinných obětí a vrazěním obou stran národů. Ale my děkovali Bohu a Matce Boží, že jsme přece jen při ži- votě a zůrav zachováni byli. I nadále se do Jeých morné ochrany a vlie odevdáváme. Tak jsme dokončili při slunce západu odřízení od naší armády, svoji službu.

Po oddechu nás vedli k lesu, kde již stál jiný houfec vojska téhož osudu. Spojili nás s nim a vedli hlouběji lesem, spouští všeho druhu vojsk. Kéi jsem náhodou s sebou konzervu, otev- vřel jsem ji a s chutí jsme se do ní s Janem dali, za celý den jsme totiž ničeho nepojedli. Cestu popisovat nebudu, trvala celou noc a ce- lý den a jen o koustíku chleba a špatné vodě, neboť všude, kam jsme přišli, bylo všude plno vojska. Nepřátele k nám byli cestou dosti vli- ni.

Devátého září ráno nám dali v jedné vesnici ve vojenském táboře chleba a čaj. Tady jsme se se- šli i s ostatními kamarády, které stihl stejný osud: Duchoslavem, Kroulíkem, Něnkem, s Dvořákem z Hrušové a jinými.

A zase pochod. Večer jsme dorazili do města Trávník, kde nám dali trochu suchých kárek a špatné vody.

V 10 hodin jsme nastoupili cestu vlakem. Na některé zastávce jsme od civilizaci dostali čaj již uvařený, vařená voda byla na každé zastávce. Čaj a cukr jsme si mohli za naše peníze koupit sami, jinak jsme dostávali 20 až 30 kopějek. Lidé jsou k nám dost vlídní. Tam, kde jsme stáli delší dobu, mohli jsme koupit i chleba. Je tu černý, režný, jako u nás doma ze šrotu. Také nám prodávali placky skládané s rybami, zelím a bramborovou kaší - a vůbec jiné divné matlanice, které by doma leckdo hodil za kucharkou - ale hlad je nejlepší kuchař. Dostávali jsme 25 kopějek denně, já šli spolek také s níkejzem; co jeden, to druhý. Vše z hlavy a osrdí. Mělylo tedy drahé ani škopové, ryby a ovoce, jakouž jablka, hrušky. Nejraději jsme si kupovali vařené mléko, do něhož jsme si drobili chleba. Mléko bylo hus-té a dobré, pro nás úplně pochoutka. Tak nám ta cesta dosti utíkala. Bylo nás ve vlaku přes čtyřicet, ve vagoně byly nadělané dvě pátra - palandy - nad sebou. Pohodlí žád-né, byli jsme celí otláčení: ležet na holých prstech patnáct dní a nocí... Z vlaků se zdá, že jsou tu pole úrodná, oseta přemíči s žitem, ovšem a brambory se již kopou. Oblilí mláti stroji i cepy rovnou na venku s polem se moc nepřecují, cožom strniško a za-mnoho pustin, kde se pase dobytek: koně, ovce, krávy i prasata. Vše pohromadě. Dobytek tedy zraje pod širým nebem. V dřevnicích - vesnicích jsou některé domky dost ubledné, jiné vlastně jen díry v zemi.

Na koni tu jezdí lidé většinou trapem. Jeden kočár má kápruž třeba tři páry za sebou a na prvním koni sedí. Je oblečen do kožichu, má beranici a rukavice. Z fronty jsme jeli severovýchodním směrem přes města Minsk, Smolensko, Ostapolo, Penzo, Sibir. Místy stála pšenice i oves na polích, většinou v malých stojanech po 10 - 6 snopach. - Přes řeku Volhu trvala jízda vlakem asi 10 až 15 minut. Potom jsme jeli úrodnou a rovnou kra-jinou, až jsme přijeli do města Somaro úřa, kterým protéká velká řeka. V úřu jsme se setkali s dalšími rakouskými zajatci.

21. a 22. jsme jeli výše kopěem a strávními přes Uralské pohory do Asie - na Sibir.

22. jsme přijeli do města Čeljabinsk, kde nám dali nyzně: polévku, maso a jakousi kaši. Krajina je zde hezčí, město bohatší.

23. jsme přijeli do města Korgateva v Tobolské gubernii. Krajina je tu jen málo zalidněná, ale půda je dobrá. Pšenice je ještě na polích, vře stojanech a po půznu v hrabáčkách. Slámu na ston jsme viděli takat velbloudy.

Na cestách potkáváme mnoho ruského vojska, vo-jáci jsou k nám přáteliví, dávají nám chleba i maso a polévku od svého, když trefíme, že zrovna mynákejí. Jsou dobře zásobeni a zaspátré ni všim možným. Proti zimě jsou dobře ustrojeni. Dobytek vezou sebou.

Večer jsme přesedali z vlaku v Omsku na žir.

25. v poledne loď z Omska vyjela. Konečně jsme se zase vyspali v teple a tlustých dekách, hálo na palubě širou je zima. Jedeme po řece Omsu.

27. září.

Je neděle. Snídáme naši skromnou snídani; nemasnou česnečku, čaj a bulku. V poledne jsme si koupili na chleba máslo a ze špinavé vody v řece uvařili čaj / všechna nečistota padá do vody, z ní se vaří čaj a ten se pije... Takový jsme tedy měli horečky posvícení - bylo nám moc smutno - zvlášť při vzpomínce na vás, drabá rodino. Myslíme na ta krásná posvícení, kdy v krahu rodiny, svých milých a přátel jsme bývali tak veselí a šťastní. A tady se musíme spokojit vodou, kterou si můžeme aspoň osladit. Jak nálo nám tedy vymánil za naše peníze, které nám zůstali...

28. září.

Na svatého Václava nás pustili nakoupit do města. A tak jsme utraceli; za 10 kopůžek černý chléb, za 25 jsme dostali k němu čaj, 5 kop. stojí tabák, 10 sodovka... Na svátek českého patrona jsme tedy uživali. Večer už zase jedeme po řece dále. Pískatě břehy jsou porostlé vrbovinou, místy se na nich pase dobytek.

30. září.

Připluli jsme do města Tumen, kde jsme přistáli. Potom nás vedli asi tři čtvrti hodiny městem ulice jsou tady neúhledné, chodníky z prken. Přišli jsme do dřevěných baráků, kde jsme měli přespát. Ale na lodi jsme dostali zvířátka, kterým se říká ruský, stejně jako český : vši. A ty nás znepekují...

1. října

Ráno jsme šli na plac, kde jsme byli celý den. Rozdělili nás podle národnosti, každá zvlášť a potom ještě na deset setin, ve kterých bylo kolem 360 mužů. Večer nás zase smíchali dohromady, všechny národnosti, dali nám bydná - maso, křistou polevku, chleba a kaši - ke každé mise bylo 10 chlapů. Na nocleh nás zavedli do baráku, kde se dříve vydělávali kože. Spali jsme dvě patra nad sebou na holých prknech. Tak nám nastal nový pořádek.

Ráno v deset hodin jsme dostali cukr a chléb, v poledne maso, polevku a jehelnicevou kaši - vlastně v ní bylo více prosa, než jáhel. - Byla umístěna ložem, ale to všechno bylo pro nás málo. - Začali jsme chodit na práci: nosili jsme naplavenou hlínu a dělali z ní vyřezávané chočnky. A každý den čistíme prádlo od vši, ty se neuvěřitelně množí, každý týden prádlo perem.

4. října

Jsem byl v polském, katolickém kostele. Čas nám dosti utíká, neb se tu vzdánně povzpřížime. Ležme pohromadě na palandách: říkejz, Hrvyte, buhoslazi? Křid. z Řešk, Sogomra, Kád. do města nepouštějí. Kupueme si tady buchty a cukr. 3 kopěžky stojí jeden funt, ten lepší 4. Póls našich peňez je to 7. a 1/2 Kr. za kg. lepší cukr asi 10 křejcarů kilo.

7. října.

Já s říkejzem jsme si z takové sucharice slámy upletli rohožky. Red je nás na jedné světnici asi 180 chlapů. Vypadá to jako v Baby Ioně. hovoří se sedmerou řečí, nebo někteří zpívají, je tu dost veselí. Je tu dost mladých vojáků,

kteří nemají o nic starosti. My, starší, vzpomínáme na svoji rodinu, počítáme, kdy asi pojedeme domů. Moc bychom si přáli na vánoční svátky večeret o Štědrém večeru v kruhu svých nejdražších.

Je zde ve městě špatná voda a tak je nařízeno, pít ji jen převařenou. A tak se vaří ve třech čajnicích. Přesto tu naši vojáci stůňou na skvrnitý tyfus. Mnoho vojska tu zemřelo i na jině nemoci.

30. října.

Jedna část vojska jede odtud pryč, většinou Němci, Maďari a jiní - taky se přihlásilo asi 30 Čechů. My jsme však nechtěli.

A tak nás přestěhovali do kasáren, zase nás tam bylo mnoho, ale byla tam lepší mynáž: kaše, maso i polévky. Taky více chleba, kterého jsme měli dosyta. Neděláme tu skoro žádnou práci, jen se přetli rohožky, na nichž jsme pak lhalili. I tady nám ten čas, ač dosti dlouhý, utekl. Ru nám jednou říkali: Budete se stěhovat na vesnici!

4. prosince.

Ráno nám dali mynáž, k polednímu jsme šli k vleku, kterým jsme jeli asi půlhrubé hodiny k západu. Dél jsme šli pěšky. Cesta pro nás, kteří jsme pochodem odvykli; byla dosti obtížná. Přišli jsme do vesnice, vzdálené asi 50 verst od Turmeni. Tam už na nás čekali: rozdělili nás po kučích, nejčastěji po jednom. Taky mě, s Filkejzem, zavedli do jedné takové kuče. Řekli jsme se, že budeme nadále pohromadě. Pozvali nás ke stolu, kde už bylo pro nás prostřeno k večeři: čaj, takové černé placky, jako u nás z černé pšenice mouky. Brambory byly jako zákusek, pak hustá, krupicová polévka a nakrájené buclty, skládané s housama.

My nevěděli z kterého konce do toho. Hostitelé byli k nám velmi přáteliví, sousedé a sedky se na nás chodili dívat. Po hostině nás zavedli do jiné kuče, tam že budeme sami spát. Rozkoukávali jsme se po domácním náčiní a nábytku. Skládá se z čajníka, stolu, lavice a pence, takové, v jaké se u nás peče chléb. Na stole několik hrnečků a malých talířků, některé od brambor, pod lavicí stojí hrnky, vypařující jako naše staré popelnice.

Sháníme se po nějaké posteli, ale žádné tu není, světnice je jen tak, sama o sobě. Místo na peči je pro nás moc malé a krátké, tak jediné lehnutí na podlahu. Taky tady byla malá, plechová kaminka, v níh jsme zatopili, natáhli se na zem a vypravujeme si vzpomínky na domov, co naši asi dělájí, zdali vědí, že jsme ještě naživu... Sice jsme již vícekrát psali, jen jestli naše písmo dostali... Oči se klíží, zatvárneme světlou, že budeme spát.

Sotva usnu, tu Jan, ž e ho něco štípe, hledá, ona štěnce. - A zima. Žek jsme topili až do rána. Dvakrát pro nás přišli rano, pryč k srůdant - zase takové, o Bože, to nás umorí. Něco nám povídají, až jim porozumíme, že jeden bude tady, druhý tam, co jsme spali. Kuže tam měli na vojné, doma zůstala žena s třemi dětmi. Ona plakala a děti také - báli se nás - tak jsem jim dal po kousku cukru. Potom přišel takový starý mužik, vlasý šedivé a vousy dlouhé, zrovna na tak u nás malujou svatého Mikuláše, a ten mě nakákal, abych šel za ním. Smutně se dívám za kamarády, nevím, na jak dlouho se loučím. Spohem bud, příteli, a to už jechám za stáříkem do jiné větší kuče.

Vejdeme do světnice, tam má přivítala stará buška, sedmáctiletý mládenec a asi pánáctiletá holka. Já sednu u dveří a prohlížím celou domácnost.

kteří nemají o nic starost. My, starší, vzpomínáme na svoji rodinu, počítáme, kdy asi pojedeme domů. Moc bychom si přáli, na vánoční svátky večeřet o Štědrém večeru v kruhu svých nejbližších.

Je zde ve městě špatná voda a tak je nařízeno, pít ji jen převařenou. A tak se vaří ve třech čajnicích. Přesto tu naši vojáci stůnou na skvrnitý tyfus. Mnoho vojska tu zemřelo i na jiné nemoci.

30. října.

Jedna část vojska jede odtud pryč, většinou Němci, Maďaři a jiní - taky se přihlásilo asi 30 četů. My jsme však nechтели.

A tak nás přestěhovali do kasárna, zase nás tam bylo mnoho, ale byla tam lepší mynáž: kaše, naméli dosyta. Neděláme tu skoro žádnou práci, jen se plieti rohožky, na nichž jsme pak lhalili. I tady nám ten čas, až dosti dlouhý, utekl. Tu nám jednou říkali: Budete se stěhovat na vesnici!

4. prosince.

Ráno nám dali mynáž, k polednímu jsme šli k vleku, kterým jsme jeli asi půl druhé hodiny k západu. Dél jsme šli pěšky. Cesta pro nás, kteří jsme pochodem odvykli, byla dosti obtížná. Přišli jsme do vesnice, vzdálené asi 50 verst od Gumeni. Tam už na nás čekali: rozdělili nás po kučích, nejbližší po jednom. Taky mě, s říkejsem, zavedli do jedné takové kuče. Pššili jsme se, že budeme nadále pohromadě. Povolali nás ke stolu, kde už bylo pro nás prostřeno k večeři: čaj, takové černé placky, jako u nás z černé pšené mouky. Brambory byly jako zárusek, pak hrušák, krupicová polevka a nakrájené buchty, skládané s houbama.

My nevěděli z kterého konce do toho. Hostitelé byli k nám velmi přáteliví, sousedé a sousedky se na nás chodily dívat. Po hostině nás zavedli do jiné kuče, tam že budeme sami spát. Rozkoukávali jsme se po domcích náciní a nábytku. Skládá se z čajníku, stolu, laviče a špece, takové, v jaké se u nás peče chléb. Na stole několik hrnečků a malých talířků, některé od brambor, pod lavičej stojí hrnky. Vypadajíci jako naše staré popelnice.

Sháníme se po nějaké posteli, ale žádné tu není, světnice je jen tak, sama o sobě. Misto na peci je pro nás moc malé a krátké, tak jediné lehnutí na podlahu. Taky tady byla malá, plechová kaminka, v níh jsme zatopili, natáhli se na zemi a vypravujeme si vzpomínky na domov, co naši asi dělají, zdálo vědí, že jsme ještě naživu... Sice jsme již vícekrát psali, jen ještě naše písmo dostali... Oči se klíží, zatáháme světlou, že budeme spát.

Sotva usnu, tu Jan, že ho něco štípe, hledá, ona šténice. - A zima. Pak jsme topili až do rána. Dvakrát pro nás přišli rano, pryč k anidám - zase taková, o Bože, to nás umorí. Něco nám povídají, už jim porozumíme, že jeden bude tady, druhý tam, co jsme spali. Může tam být na vojné, doma zůstala žena s třemi dětmi. Ona plakala a děti také - báli se nás - tak jsem jim dal po kousku cukru. Potom přišel takový starý muzik, vlasý šedivý s vousy dlouhý, zrovna tak u nás naluzer svatého Mikuláše, a ten mě nakázal, abych šel za ním. Smutně se dívám za kamarády, nevím, na jak dlouho se loučím. Šoben bud, příteli, a to už jechám za stáříkem do jiné větší kuče.

Vejdeme do světnice, tam mě přivítala stará bábuška, sedmnáctiletý mládenec a asi patnáctiletá holka. Já sednu u dveří a prohlížím celou domácnost.

Tu mě stařík zve popít čaje, dostanu k němu k
kus koláče - zase je skládaný s houbama - dru-
hý koláč plněný rybou... Píju čaj s kůšmá tu
nezvyklou krmí a slzy mi při tom proudem tekou
z očí. Vzpomínání... ten náš krásný Boží dar
a ty české koláče, ty moje ženěčko a vy dít-
ky a rodiče, smáli byste se mi, ale ne, plaka-
li byste asi také... V polehne mám k jídlu bramb-
borovku a v ní kroupy. Zejí tedy říkají kapusta.
Druhý chod je tedy kapusta a nakrájená bram-
bory, na to nalitý jakýsi kvas z rezné mouky
a nejm z žeha. To mám na druhé misce. Na tře-
tí je taková černá kaše, ta je nasladlá a do
ní se namáčí chleba, knipodivnu mě to dost šmaku-
je. Čaj se tedy pije zvláštním způsobem: cukr
mají v ústech a čaj pijí skrze něj. Tak vypíjí
s jednou malou kostičkou cukru třeba deset hr-
neků. Čajník kraluje vprostřed stolu.

Ze začátku jsem na takové stolování koukal dosti
smutně, zdálo se mi, že při něm nebudu moci být
živ, ale zvykl jsem si. Jak se říká v Čechách:
křad je nejlepší kuchař - a já poznal, že mě
domácí v ničem nešidí, je to sde obryklé jídlo.
Dobrodětečný stařík mě zvláště přeje, že pry
jsem chudý, totiž hubený, "abych kušal", abyh
byl tlustý.

Ale špatně jsme na Rus trefili: právě mají pre-
vosíavní půst a oni ho držejí opravdově. Jídlo
omáštují lněným olejem, říkají tomu "maslo",
ale taky jim setýl. Někdy nakrájejí studené
brambory - mají špatné kvality, bílé, často bý-
valí rozmočené, takové u nás doma dáváme pra-
satům - na ty brambory nejlepší trochu oleje a
osolí je. To je tedy sváteční jídlo, které před-
kládají hostům. Taký se stěna, že mám k obědu
i večeri hrachovou polévku, ta mě dost chutná.

Doposud vycházím s domácími dobře, pomáhám
jim kezet a štípat dříví, někdy dávám koňm
vodu, nebo něco přinesu do kuchyně. Za to
mě má, jak se zdá, starý mužik rád, říká mi:
"prádek, něco se snuvíme, neb naše řeč jest
podobná, česká a ruská..."

Je to poměrně velké hospodářství. Mají pět ko-
ní, tři tažné, dvě dvouletky a mláďa hospodár-
ná vlastní pár a dvě ořostlá hřibata. Dále
vlastní dvě krávy, dvě telata, pět ovcí, dvě pra-
sata, dvě nedávno zabili. Stařík má tři pra-
sata, dvě nedávno a šest selat. Všechen dobytek
mají ve dne i v noci na venku - studený oděhov
naházkou tomu dobytku na zem slámu, seno a uk
krabky, a žerleido zlabu z ledu nalejou koňm
vodu. Krávám někdy nalejí trochu teplé vody se
křtem, vlastní se zadinou, která jim zůstane
při přesívání na toku. Co sítlem propadne, to je
mouka, kterou jíme my. Tady melou všechno zrní
na jednu mouku, tu si teprve doma přesejí.
Taký dělají otruby. Je už prosinec, ale seno
mají doposud na lukách. Jezdí pro něj kolik
verst. Když jedou pro seno, nebo pro dříví,
vstávají moc brzo, ještě za tmy a vzájemně si
vypomínají.

Hodiny tu vůbec nemají. - Už začala sibijská
zimá, všude moc sněhu, zabavujeme se, jak to
jde.

Je nás tady ve vesnici 40 Čechů, ostatní jax
zajatci jsou Poláci a Rusíni. Chodíme k sobě
navzájem na besedy, nejvíce do kůče, kde osté-
vá Duchoslav. Ten spí v sušičce na lenu, neboť
v sekančinomohi spát, moc ho poštipaly štěni-
ce. Na sušičce máme pokoj, jsme tam sami, vy-
pravujeme si o tom, co den děl, jak se který
má, co dělá a tak podobně. Máme ten úděl asi
tak stejný, některý o něco lepší, jiný horší.

Tak se nám přihlížili vánoční svátky.

Uanesli jsme se, že se na Stědřý večer sejdeme. Budeme pít čaj společně.

Koupili jsme si malý zákussek, cukr a ořechy. Po společné modlitbě jsme tu chudíčkou Stědřo-večerní hostinu začali. Pieme čaj, po tváři nám do něj tekou slzy - nám, starým vojákům, kterým už bylo sméšet tolik utrpení a bolu.

Je Stědřý večer, tolik pro každou rodinu krásný, děti se na něj, jak dlouho, těší, a my, otcové vzdálení od svých nejdražších dítek, manželék i rodičů, už pět měsíců od nich oddělení v daleké Sibirii, ne, nemohli jsme se ubránit, abychom si nezaplakali...

Když jsme ukončili naši stromnou večeri, vyprávěl kamarád různé příběhy. Zvláštním výprávěm je kamarád Poják, jménem Iášin. Ten nás svým povídkami a humoreskami vždycky rozveselil. Sešli jsme se u Duchoslava, nás deset čechů a on, jsou tu dva mladí, Kuciák a Zítko, Černý, Janík, Sodomka a další.

Svátky nám utkají. Na Běží hod jsem měl oběd jako obyčejný všední den. Nečítáme nic. Já psal a jako obyčejně šel potom na besedu. Naši domácí našim svátkům říkají: "Máte prázdník!"

Je bezvětrí, ale stále padá sníh, už je ho hodně. Na Stěpěna jsem zase brzo posnídal. Domáci brzo ráno vstává, než se rozvední, už jsou upraveny dachty. Odpoledne si lehnu.

Já po snídani vlezu zpátky na palandu a ještě spím. Mám kromě jídla a tvrdého spání dobré časy. Spím na přimech, pod sebou kůru nějakého křídla, pod hlavou mám složený svazek kate a biblu.

Vedle sebe mám "záclonu" a tou vidím po sekundě a na stělu. Jak se voda v čajníku vaří, tak domáci volají: "Praník, vstaň, čaj pít!"

Potom vlezu a jáu se umýt: to je zde zvykem před každým jídlem se umýt a pomodlit. Tedy se pokřtízuju a Jim. A po jídle zase kriz. Ráky když při jde náhod do domu, třikrát se místo pozdravu pokřtízuje a pokloní.

Je neděle, svátek sv. Stěpěna, ale já objektivně jako obyčejně. Brzo ráno jel náš domácí s několika sousedy s pšenicí do mlejnice, vzdálené 30 verst.

Kuším též zapset, co vyprávěli kamarádi o tom, co zkusili a viděli.

Kronikr vypráví, že když byla naše artilerie rozbita, zůstalo jen šest mužů. 2. batalion byl taky moc rozstřílen, ponevadž se dostal v boji do krizové palby ze tří stran. Mnoho nasínů v tom ohni zůstalo... 4. batalion dopadl taky tak.

Jeden Poják vypráví: "Měl jsem bratra u tří-nacého. Ten Rusové zabili do řeky. Mnoho vojáků se utopilo, jiné postříleli."

Jiný vypráví o hrůze, když viděl, jak granát jednoma z kamarádů utrhá nohu u těla a ta vyletěla vzhůru. Kterému si Stěpěna urazila dolní část těla a nebožák byl ještě nějakou dobu živ, jiný přišel o dolní část, zraněný trhalý ruce i nohy. Bitovní pole bylo na mnoha místech poseto raněnými i utvými lidmi i koni. A ranění zůstali často dlouho bez pomoci.

Na něštastná válika si vyžádala mnoho obětí.

Teď v zimě - psala ruská gazetta/to jsou jako noviny/- jak Rusové před našimi rozstříleli most přes vodu a potom je hnali šturmem před sebou rovnou do ledové vody. Když se některým podařilo vylézt na druhém břehu ven, mantle na nich byly jeden kus ledu a lámali se a ubozí vojáci... Kde se zahřát, kde oschnout, o to se nikdo nestaral. Ve válice člověk nemá žádné ceny.

Večer se sešla u nás svobodná chasa a byla tedy skoro až do rána. Hoši hráli karty - jednadacet -

o peníze, děvčata předla, zkrátka: spát se neda-

10. Ráno mi domácí dala nabrousit dlouhý nůž a potom ukazovala, abych šel jít za ní. Myslel jsem: co bude se mnou dělat? Kdyby to byla židovka, štak bych měl skoro strach, ale ona, křesťanka, se pokřizovala a vedla mě do chlívků, kde měli tři malé prasátka, a prý: abych je skolil!

Odbýl jsem si tu vrážednou práci a sešta opera-
tí. Při té práci jsem myslel na naše masopusty. Děti mi Bůh vrátil se ještě domů, oznosit naše-
ho "českého" masa a chutných jatečnic. Rády na Sibiři, mnoho masa neslím i když na syjec visí dvě prasata a jedna ovce a tři malé sko-
ro ještě podsvinčata, nekrmená a hubená běhají kolem stavení.

Ještě o tom mlčím; tedy to děláji jinak. Udě-
lájí oheň, nad kterým přese otáčejí. Až se řádně opálí šetřiny, zabalí věpře do ovsné slámy a sednou na něj. Teprve potom pečí.

Raky krávy si sami zabíjí. Jsou tak "velké", že je po stazeň z kůže unese jeden mužský.

Musím dodat, že by sem, na Sibir, měli při-
jet některé naše ženské. Zvláště ty pořádné, ostely by koukat, na ten jednoduší ženský ústrojí, kládající se z rubásky - totiž košile - a asi jedné sukne, Filcových botek pod kolenu a kro-
zisku. Též mužští nosí rubásky, ren, přes kalho-
ty. Na hlavě beranici a na těle kožich, chup-
ty navenek i uvnitř.

Je čas mláčením obilí. Bylo po žních svezeno ke vsi do stohů, kde mají takové susárny, kam obilí před mláčením narovnájí, na rošty, dole pod ním zatopí a tak usuší. Mlat mají zrovna vedle.

Polejí mlát vodou, ta zmrazí a led tedy zůstává dlouho, neboť vydatné mrazí. Na něj naskládají asi 150 snopů a brzo ráno jdou mužští mlátit. Nejdříve udělají oheň, při kterém pracují.

preschle obilí se mlátí lehce. Raky jsem počá-
mal, u sousedů, říkejou hospodáři, on po rus-
ku, uý po česku.

Kteréi mužici mlátí i masinami. Mají zapřázeny
dva páry koní a je kolem takového mláčení ale
dvacet lidí. Ženské nemlátí, jen mužští, ženské
se starají o domácnost.

Uhodili tuhé mrazy, o kterých jsme domak sly-
chávali. Mě už omrzli tváře i nos. Zima nám za-
kazuje besedování a sedět doma a nic nedělat, to
je dlouhé - Stále vzpomínáme na domov; na ženu,
děti, domácí... hospodářův syn tedy má dva hrochy
asi jako je náš hadíček a Vasilček, často v sek-
nici dovádí... dávám se smutné na ně a myslím
na vás, drahé dívky...

Tak se nám přiblížil nový rok. Starý jsme osla-
vovali pohromadě, společnou besedou. V noci mě
ale přehodil veliký rámus, myslím sem, že se
pere Starý rok s Novým a on zatím, starik, dád,
vyplácel vnučka, proto, že přišla poráž z besedy.

Už jsme tu přes měsíc - jak ten čas utíká...
Domáci mají za zajatce dostávat peníze, ale do-
posud nic nedostali. Někteří jsou na to dost
mrauní a dávají nám to znát, že nás začerno živi.
Mají totiž dostávat 22 až 25 kop. Mě starik vzal
k sobě proto, že se ustrnul nad rožinou, kde jsem
měl žit. Byla totiž moc chudá a nebylo si u ní
ani kam lehnout.
Skoro se mi zdá, že ho mrzí, že mě k sobě vláti.
Mají tedy přece jen malé děti a ta zima... česťo
mi říká, že mě živi začerno, ale přesto nemohu
na něj naríkat. On mi přeje. Co jí sem, to má tá-
ké já i jeho vnuč. Ale ženské, ta se napapají
raději smy.
Náš starik, přestože je ve jménkár a nemusí mít
na stravu žádného zajatce, má větší hospodářství
než jeho syn.

řed, za války utřel za dobytek malo? Kravy jsou za 25 až 60 Rublů, za koně, ročka, dal hospo-
dář 19 Rublů, za ovčácko se platí 30-40 Rublů,
až 70-80. Za jehně dostane 1 až 1,20 Ruble, za
starou ovci nevyše 3 a půl.

Prožíváme převoslaavné vymoce.

O Středem večeru strava jako jindy - půsti
po večeri dělali ženských malické plicidky, uklá-
dané sekundm masem. Háno, na Boží narození je
vařili a podávali k čaji s mlékem ke snídani.
V páledne jsme měli masovou polévku a pečené
selátko. Po něm zase čaj s mlékem a zmrklý tva-
roh. k čaji se podává cukroví.

Na Stěpána byla snídane jako před tím, ale v po-
ledne byla hostina! Kéli návštěvu: staršíky brat-
ranec, voják z Ruseni, přijel na svátku! Sloužili
jako "post" u našich vojáků. A tak bylo na sto-
le vepřové maso, v buchtě zapečená ryba, smlc,
koláče, čaj s mlékem, cukroví a ořechy, podobny
víc našim buvicim - louskají se při čaji ex
nesní chybět na žádné hostině. Je při tom hodně
humoru.

Řády se jí všechno dohrumady. VIVO si vaří směti
a knu podivu nám dosti šmekuje. - Ně taky pozvali
ke stolu. Oni jedli dosti bílo, hlavně louskali
ořechy, já bych bychel jed, ale byl jsem konec
konci na besedě, tak jsem musel být zdvořilý.
Nezbýlo, než se tedy odbyt čajem.

Po obědě začal voják vypravovat o všem možném:
že má 44 roků, že má pět dětí a ženu - u nás
že se rukuje do 50! - Já mu málo rozuměl, ale on
si mě zamíloval, hádali me po hlavě i ruku mi po-
líbil a hubičku mi dal. Douřám, že m^ě jí moje
ženuska odpustí, horší by bylo, kdyby ne líbe-
la některá Ruska. V duchu jsem se mu smál, ale
byl to dobrý človek, mlá beseda v naší knižt.
Křáteiský se se mnou rozloučil a přel šťastně
navrácení domů k svým nejdražším.

Večer mi domácí polevni odříkaný vyhnali.
Měl jsem chutnou polévku a pečené vepřové Ale
nomohl jsem toho stejne mnoho sníst, žaludek
byl slabý z přečistého postu.

V sobotu máme zase svatek, nevím sice jaký, ale
mám se dobře.

A jaké tedy mají zábavy?
Vyvodná chasa se sejde v jedné knižt, tak sedí
holky kolem stěna a hoši hráji na harmoniku zpří-
veji. Chasa při jede i z okolních vesnic a dáví se
společně, ale a našema zábavama se ta jejich
nědá přirovnat.

Druhý den jsem šel kolem knižt, kde se ta "zábava"
konala. S fikejzem jsem vlezl dovnitř a spráskl
nám tou dřevu rukama. To že má být bál pro zába-
vu? U nás žijí mají prasata chlivky lepsi -
kádna podlahu, smeti pod kotníky. Jsou tedy křepí-
ka víc než 50 roků pozadu.

Na Sibíři jsou polní zajáci bílí, ale ne jedí je.
Dokonce ani holuby ne.

Máme tedy po ruském Novém roce. Zima je mírnější.

15. Jedna - našeho.

Rukovali zdejší rezervisti. Když je odvezoú,
necháji je nějaký den doma, ani je nevidí.

Až je teprve berou do války, tak je cvičí.
Z naší dřevni museli tři poslušně rukovat.

Jsou starší, přes třicet roků. Vidí jsem, jak
smutné a dojemné bylo jejich loučení s rodinami.
Nemohli jsme se pro slzy ani dívat, jak děti tisk-
li do haruů. A pláč jejich žen...

Připomínalo to loučení u nás, s našema dětma,
s našimi drakyml...

Šli jsme na besedu k Duchoslavovi. Za nějakou
chvilu přines kamerád Janík Kroulikovi dvě psaní
a poukázku na 35 Rublů. Taký Duchoslav dostal
psaní. My ostahni tam stáli zaražení, divili jsme
se, že i když jsme psali domů zároveň, že nám
nic nepřišlo. S velikou touhou jsme byli zvědaví

co doma, jak to u nás vypadá?
Jsem přece jen spokojenější, že o nás víte.
Dá Bůh, že tomu přece jen jednou bude konec.

Lase svátek: Tři králů. Vždy svátí voda. Vyko-
pou na řece v ledu díru, až k vodě a v průběhu
jdou k ní. Zpívají zpěváci a děti, k tomu vř-
braní, nesou obrazy svatých a korouhve. Potom
se mužští i ženský postaví kolem té jamky a je-
lich pop má vyhled, po kterém vodu v řece po-
světí. W abere ji do kalicha a cestou do chrá-
mu - ruský se mu říká: církev - kolemstojící
lid kropsí. V kostele nechá libat pravoslavný kříž.
Po třech sv. králích mají svátek sv. Jana Křti-
tele.

Po ruských vánočních svátcích je zima mírnější,
možná proto, že padá sníh. Ostává ležet a je ho
už mnoho. Ale větry tu nejsou jako u nás.

Starostovi naši vesnice zemřelo malické děv-
čátko. Sami mu doma urobili malou truhlíčku,
jeho dosela jinak, než u nás. Uřízli totiž špa-
lek dřeva, rozpoltili jej a vydlabali v něm
hlac pro tělísko toho děcka, vložili je j dovnitř
a plše špalku k sobě přiložili. Sami tomu šli do
vedlejší vsi na hřbitov vykopat hrobeček. A tam-
nější pop - je skoro o v každé vsi - jim jej za
35 kopějek vykropil.

25. ledna.

Hozloužil se s nami další náš kamarád. Už další
čas si nějak natikal na kaludek, bylo to pořád
horší a tak se odebral do řízenské nemocnice.
Škoda, byl to dobrý druh, starší, a uměl nám
svým zajímavým vyprávěním životních zkušenos-
tí, krátit dlouhé chvíle.

Když odjížděl, byl bez peněz, tak jsme se slo-
žili - dostal 88 kopějek, aby si přece jen
mohl něco koupit.

Za nerádství sem jedl žemsi ze širého okolí,
ale mají tu jiné vyky, než my, u nás. Takový
ženich si svoji nevestu musí koupit. U-e-ll je-
otec bohatší, musí se za ni zaplatit víc až 100
Rublů, podle toho, jak se s družbou umluví.
Nevestina matka, podle svého majetku, přidá křávu
a nějakou ovci. Bábý dovevou ženicha chválit i
hamět jako u nás.
Svatbu jsem neviděl žádnou, proto o ní nemohu
psát.

Dneska náš hospodář prosal stejnou křávu - za
37 Rublů a za 20 Rublů koupil jinou.

5. února - v pátek

s velikou radostí se k nám vrátil kamarád Tenik
zdrav a s veselou myslí. Přinesl z řízeni české
noviny a protože jsem již 5 a půl měsíce neviděl-
li české písmo, měl jsem opravdu radost. Na jeho
přivítání - náhodou - jsme měli malou hostinu.
Připravili jsme si za její vody a všem nám hodné
ochutnalo. Ušvili jsme totiž - u nás v Čechách -
nedovolným způsobem, bláho lesního sibířského
ušáka a vložili jsme si přelí, abychom jich tak
oběsit víc.

6. února.

V sobotu se vesnici roznesla zpráva, že naši do-
máci dostanou za zajatce peníze. Celá Zolotov
byla na honou, větší vzrušení, než kdyby měl při-
jet ruský kníže. To bylo během sem a tam!

Chazažové a jejich ženy přesto čekali se strachem
jak to dopadne, poněvadž nám i jim jejich i
nás oficer říkali, že peníze dostaneme do rukou
my a podle toho, jak nás domácí švili, vyplá-
time. A v té strávě byl velký rozdíl!

A skutečně: dostali jsme za každý den do Nového
roku 22 kop. a po něm 23. A tak byla vyplata!

Hromnice - 2. února - podle našeho kalendáře,
8. února - masopustní neděle -

Jnes začíná pravoslavný půst předvelikonoční, měli jsme maso ránu, v poledne i večer. Nastřel- vající tyčen na své jméno: nášienka. Hlavní potravou v něm jsou mléčná jídla, masit se smí jen málem a ryby, stíčky i velcí líni. Ty malé zapékají do buchet, velké vaří jakési rybí polévce. Já dal rybám kvínou, už mě nešmakuji. A když jsme měli od eráru peníze, mohli jsme si jítla trochu vyběrat. Mě tedy domácí vařili ve- přové.

Kromě "masienky" měli ještě další tři svátky. Něco podobního, jako o Hromnicích u nás, tedy měli tedy "velkou slavnost masienkovou": ve sněhu si udělali skluzavky a měli i velcí jimi jezdit na sánsch. K tomu mladenci hráli na harmoniku. Mladá chasa i ženati manželé se sjeli i z okolí v saních, tažených koňmi u ve- znice Lučinky a odtud v jímě trysku projele naši vsi do Kolubovy. Sane mají hezké, ale ji- naří, než u nás.

Na Tece vysekali co ledu otvor, do něj zasákli vysokou tyč a nahoru, na ni, dali peníze. Ten, kdo po ní dokázal k penězům vylézt, mohl si je ponechat. Dříve, v jiné léta, dávali na tyč lá- nev a pálenku - vodka, ale teď, za války, byl veškerý trůk zakazán. Ani pávo se tedy nepro- távalo. Na saních s koňmi se potom vozili i děti. A ve- čer se ve vesnici zpívalo. Návštěvy trvaly celý masienkový týden. Tak se tu ukončil masopust a mě při hově bylo časem tak tesknó, smutno až k nevypsání...

Už jsme sedmý měsíc násilně odtřzeni od těch, kteří jsou nám na tomto světě nejdražší.

A jak ještě dlouho? Ve dne v noci na své dítky, na tebe, drabá mar- zelko i na vás, starí rodiče, vzpomínám. Bude mi ještě dopřáno těšit se s vámi několik roků života? A být znovu vespolek tak šťastní, jak jsme byli dřív, aniž bychom si toho uvědomovali. Při zpo- mince na šťastný, klidný život s vámi, se nám slzy samy řinou z očí. Štěstí nám tedy přáno, nyní musíme snášet tolik protivensství! těch velkých narážek! - špatných nocleň v boji, kde každou vteřinou čekáme nenadálou smrt, protože kolem nás padlo tolik nebojých kamerád. Mě v těch bojích, díky Bohu a Matce Boží, přece jen přálo štěstí a byl jsem zachráněn.

A když jsem padl do zajetí, prožívám další stré- dění. Toho putování, než jsme se dostali až sem, do Zolotova, kde jsme se museli podrobit nezvy- klému životu, opět ve stálém strachu o život. I tedy, tak vzdálení od bojiště mnozí vojáci po- lehlí zranění, nebo na různé nemoce zemřeli.

Kolik narodů zmrazených od stýel, nebo s omrzly- mi - dky v rumně umírali! Oh, těch nářků! Jak jsou šťastni, když jsou zdávi - a já mezi nimi.

Dali nás na vesnice, kde se nás zprvu domácí bý- li. Jídla, které nám předkládali - zprvu sem nám obracel kaudek, ale museli jsme zvyknout jítln i jídle.

Domáci jsou většinou dobré povahy, i když hodně nastáli. Zvláště se nám zdají krutými jejich -pravoslavné posty. My je nechceme držet a tak pi- jeme aspoň čaj a mlékem.

Něco z hospodářství: Telata tedy nechávají u krav jen tři dny po oteleň. Potom krávu vyženou ven a tele k ní pouští, jen co by se napilo. Po těch dnech krávu podkourí a telati dávají pít mléko s rozmočeným chlebem. Přesně jsou však mizerná. - Svinke našich domácích měla svých sedm prasátek venku a žádné nepomrzlo, ani nezchro- mlo.

Když chtěla pít, jen se položila bokem na stůl a seřata jí dávala.

1. března.
Průchod jsem onemocněl a tak jsme pil jen čaj s mlékem.

4. března.

Duchoslavova chazačka nám říká, abychom ji "zakolili" prase, že prý se protrhlo. A tak jsem na něm vykonal ortel smrti. S kamarády jsme ho prohlédli a rozhodli, že ho sníme. Pak honem do lesa na dřevu, po rusky opálit a oparit. Vnitřnosti jsme dali vranám, jsou tu krotké, jako u nás holubi.

Z nouze jsme na pečení masa vyřídili starý plecháč, ve kterém se ruskové i Rusky myvali zlé jazyky tvrdí, že i zadnice - ale co se dalo dělat? Moc jsme si pochutnali a ještě si vzájemně přáli, aby takovýh protřžení bylo víc. Kumor a dobrá nálada nám při té zabíjačce nechyběli, jen to české pivo scházelo. Mnohý dostal chuť i na "guntik" slivovice.

A tak díky náhodě jsme měli maso nejmíň na čtyři obědy. - Jak nám ten čas utíká...

28. února - ruského -

přišel ke mně na "páteru" jeden mladý Čech. Jménoval se Kurelák. Byl tu sotva půl měsíce a nemohl si zvyknout, strava se mu nelíbila a že tedy půjde na staré místo. Šel. Já bych s ním nehániloval.

29. března. Konečně jsem dostal z domu kartu

26. března. Pikejzova chazačka zabilo v lese dřevu. Někdy před tím u sv. Zpovědi ani zapátrán, měla být u jeho mrtvolů doma každou noc stráž.

Někde tam musel spát. "Kavule" - to jen když zemře nepřirozenou smrtí. Podobají ho i. dubna.

9. dubna
jsem dostal z domu peníze: 9 Rublů, 70 kopějek.

Musím připsat ještě několik řádků o naší práci. Zima nám utekla při té zahálce, poněvadž jsme vlastně žádnou práci neměli. Oni chazačové málo platí a my jaksi zadarmo... strahli jsme zkrátka od práce klid a taky zadarmo boří od práce ruce... Já s nimi jeden den za 60 kopějek mlátli.

Jaro je zde pohodlné, poměrně dosti teplé. Kapp-děti dlouho nesejí, jednak se bojí, že by jim porušilo, po pravdě řečeno, jsou dost lenošní. A hospodářské nástroj mají velmi špatné a zrostalé. Půda je zde velmi dobrá, májův névozí sni. na pole, natož na luka. Proto mají peněz, jako šiba vlasů - žádné. Ale kdyžby práce dělali jako u nás, dost dobře by se jim vedlo. Když jim něco radíme, tak tomu nechtějí rozumět a když přece dají za pravdu, stejně děl dělájí podle svého.

Sejí tedy začátkem našeho května, ale dost málo. Tam, kde v knoči nejsou mužští, pomáhli některéi kamarádů ženským.

Taky chodíme na špacír do lesa, ale jo nám při podívání na nepokřánek ve dřevě, ouzko. Chazač snadno skazí strom, při jde a usakre, vrch s kloniky nechá ležet, kde odpadá. Tak to dělá každý. Hní je tedy v lese spousta dřeva, za které u nás by byla spousta peněz.

S Kroulkem, Duchoslavem a Řekkem jsme strhali a k jidlu připravili několik kačiček. Dnes jsme si z knízů vybrali mladé vráky, ty vybuchali a s nádivkou u Pikejzovy hospoděné upekli. Když o tom nesměi vědět. Říkají tedy domácky, že dě velký pohán, kdo jí vráky a zajíce - chazač má dokonce povídal, že se znovu nebude jíst ani z jedné mísky. Někl jsem mu, aby mi tedy dával

Jálo v-vidět.

Čavíme se, jak umíme, ale při tom nezapo-
mínáme na vás, drahá rodiny.

Máme dnes svátek světého Jana Nepomuka,
velikého mučedníka českého. Myslíme na svo-
bí rodiny, oplakáváme své drahé syny, otce
i manžely, které podobnou smrti kdosi zahy-
nul. Dej jim Boh velké odpočívání!
Zapsáno v Zolotově na svátek sv. Jana Nepo-
muckého dne 15. května 1915.

Tak jsme se na Sibiři dočkali Svátku svato-
dušních. U nás doma jsou tak krásní! Všechno
krve a voní...

Tady mají svátky další: trvají od pátku do
pondělka.

V Rakousku slavili v sobotu císařovo naroze-
ní, tady v Rusku slaví v neděli na Nejsvětě-
ší Trojici, pouť. Pekou tady sice koláče z bílé
mouky, ale místo s tvarohem - jako u nás -
je sádlový a rybami. Křkají jim potom pírogy.
Já je nejím, i bez nich se nám dost ucházejícně.

Staršík je dobrý; staručka od něj sice dostane
často huby, to proto, aby mě včas a dobře krmila.
Ona je trochu skoupá, při tom dosti hloupá.
Já na její čísto tu nesmím konkat - ostatně,

v sobotu tu měli slavnost, kterou pořádala
děvčata. Šešič se z okolních vesnic, vzal
se za ruce a chodila průvodem ve čtyřech po

celé vesnici. Hoši za nimi, který má pěkný
vozik a kováč, zapřáhne a jezdí. Zpívají, každý
jak umí a kdo víc.

Také se tu poprali. Letos - Křkají - je všechno
ménější, to proto, že nemají víno, ani žádné
lihoviny. Ani pivo se nesmí prodávat.

pivo, jak už jsem napsala, si tu vaří sami, tak
jen došim: aby bylo opojnější a stoupalo víc do
hlavy, dávají do něj tabák. Staršík říkal, že
kdyby tu měli víno, že bych tu tak klidně onemocní
byl - jsem přece jen zajatý nepřítel - je to tedy
pro nás jistá výhoda, že nesmějí pít.

Starý chazaj se taky rád napije, to potom všechno
živé vyžene ze stavení a na ulici nadává lidem.
Až vystřizívi, zase je odprosi.

30. května.

Ráno nás budí ruský voják: "Rebjata, rebjata, vsta-
vejte, v sedm časov se budem ubírat!"

Rakové buzení jsme nečekali a neradl jsme jej te-
dy slyšeli. Už jsme si tu pomalu vykli a domáci
nás taky neradl pouštěli, zvláště říkejze a mne
chtěli dostat zpátky.

Ale nedalo se jinak: posnádali jsme naposledy
v Zolotově, vyprávěli se s domácními, poplákali
si s nimi a v osm ráno jsme vyšli pěšky na štaci.
Na vlak jsme tam čekali do čtyř hodin odpoledne,
nakonec pro nás vůbec vozy neměli a tak jsme se
na cestu vydali pěšky.

Unaveni jsme přišli do dřevní Skoroduš, kde jsem
měli přenocovat. Já s říkejzem jsme přišli do jed-
ného domu, kde nám dali večeři a nechali nás do-
brě vyspat. Chazajka nám udělala ráno snídání a
když jsme se ptali, co jsme důžni, řekla, že nám
to dala zadarmo, z ochoty. Poděkovali jsme tím
dobrym lidem a vydali se dále.

Někteří vojáci si zjednali pro své ranečky po-
vozy a kdo chtěl, mohl se do Tumeni za pili Rubin
svést. My šli pěšky, ale těžko.

Na svátek Nejsvětější Trojice jsme měli velký
mas. Na kraji vesnice jsme si koupili mléko a
chleba a v poledne jsme poběděvali. Kurjata, říkejz
a Sočomka se vydali do vesnice, tam bylo venku
1441...

Pojednou se k nám přidala jedna chazajka: "Poďte, rebjata, ke mně na oběd!"

Nevěděli jsme, jestli, za peníze, nebo zadarmo. Ale šli jsme. Domáci hned postavili vodu na samovar, my si mezitím vyprali omuce, usušili je a odpočinně usavěny nohou. -- Slnuň jsme se najedli a ti lidé, zase za oběd nic nechtěli. Ještě nám pochválili cestu -- jacy to byl první lidé...

Cestou vesnicí nám dávali popít kvassu. S večerem jsme došli do Turině. Zavedli nás zase do koželuzny, kde jsme již jednou, před kolika měsíci byli. Už zde bylo mnoho zajatců, kteří se sem sjížděli z okolních vesnic.

V pondělí nás rozdělili podle národností. Ptáme se jeden druhého: "Co s námi budou dělat, kam nás zase pošou?" -- Rychtující transporty a posílají je pryč, žádný neví kam. Zvláště smutné podivání je na raněné: jeden nemá nohu, jiný ruku, ti mu chybí obě... a takových ubožáků jich ve válece na tisíce.

11. června.

Káno blášení: Češi ven a všechno sebou!
Bylo nás asi 300 mužských. -- Už jsme byli rádi, že se odtud hneme, neboť tady bylo mnoho zápců za záchodu. Potom nám řekli, že půjdeme pracovat na dráhu. Někteří se těšili, že už je míří zavedli nás na 100 a 210 verst nás vezli proti proudu.

12. června

nás vyložili na břeh, asi dvě versty od města Turynska, kde se již třetí rok stavěla železná dráha. Na noc nás poslali do dřevěných baráků, ale žádný z nás neusnul. Sibír je moc bohatá na komáry, jsme od nich opuchli a moc nám svědí kůže. Vůbec se nás teď drží všechna havět: vši, blechy...

řesili jsme se, že už bude brzy našemu trápení konec, ale není žádná naděje...

15. června.

Začali jsme pracovat. Káváíme patnáct metrů vysoký násep, jedni vozi s koňmi hlinu, jiní rychtují širý. My s říkejzem nakládáme hlinu na vozíky, které vozi mášina po náspu. Druhá parta je tam vykládá, časem si práci vyměňujeme. Vstáváme ve tři hodiny ráno, o pět čtvrté jdeme na trať, kde pracujeme do osmi. Druhá parta od osmi do pět jedné, po ní zase první parta dělá do pěti a zase nastoupí druhá parta na směnu od pět tři do devíti, někdy i déle.

Je to tady moc těžká práce, moc obtížná zvláště pro toho, kdo neměl vzít lopatu do rukou a jak-živ o hlině nepracoval. Ten má potom dlane plné mozolů a tím dál, tím více chodí nemocných do vzdáleného městečka Turynska k lékařské prohlídce. Mnozí z nás stihou průjemem, ale lékař je hodný pán, který nám, jak může, vyhází vstříc.

Kynůž si tady vaříme sami, maso, které pro ten úhel potřebujeme, kupujeme v kantíně, Vede jí Zid, který chtěl vyzískat vše chyt kopějky, které máme. A zařídil si to s pány tak, že nedostaneme peníze vůbec do rukou, jen lístečky, na které nám pan kantínský naše potřeby vydá. My jsme si ale řekli: "za naše peníze budeme nakupovat, kde budeme chtít! Museli tedy povolít a peníze dát. Maso si budeme nakupovat sami i chleba nám naši pekari upekou, ten od Zida se nedal jíst. Dvakrát jsme mu ho vrátili, bránil se, nechtěl ho zpátky vzít, musel při jet z Turynska doktor, který ho k jídlu neuznal. Inženýr ze stavby ten chleba odkoupil pro koně. Co pekou naši pekari, je chleba doby.

Už tedy pracujeme přestýžen, ale vyplata žádná. Denně ty peníze chceme, říkájí, že to ještě nemají spočítané. Jiný zase řekl, že jsme si nic nevydělal. Dali nám pro útechu 30 kopějek a tak jsme na svátek Petra a Pavla zastavili práci. Nemáme peníze a zadarmo pracovat nebudeme. Přišel tedy inženýr a vyložil nám, zač budeme pracovat. Prý nás vyplatí, jakmile vy- dělek propočítají.

30. června.

Zase jsme přestali pracovat. Rusáci myslí, že to tentokrát s námi špatně dopadne. Přišel inženýr i s vojenským náčelníkem. Ten se ujal vyšetřování, proč vlastně nechceme pracovat a máý se to dozvědět, nadržel, že musíme každé týden dostat aspoň jeden Rubl zálohy a do knížky, kterou každý bude mít u sebe, že se napíše, co který vydělal a co vybral. Z vy- dělku se dokonce musíme sami šatřit - Dříve nám dávali, že musíme odvádět sedm Rublů štěm a . . . devět Rublů na mynáž. To by se nám ani nedožla- lo, proto důstojník prohlásil, že od nás stát nic nechce.

9. července

Jsem slavili památku Mistra Jana Husa. Večer byla zapálena hranice, při ní měly zpěvy - naše české písně, které upřímněm Čechu tak lahodí v sluchu.

2. července

nám dali peníze za čtrnáct dní práce. Dobíral jsem 2 Ruble 20 kopějek. Okradli mě, nenapsali mi totiž dva dny. Taký říkaje okradli o 2 R a 20 kop. A za mynáž nám srážejí 30 kopějek .

12. července.

Byl jsem trochu nemoc, vůbec nemocných každým dnem přibývá. Mnozí vojáci nejsou zvyklí tak těžce pracovat a když k tomu připočteme nechuť, špatnou výživu a krátké spání... Jeně vstáváme již ve tři hodiny ráno, potom těžká dřina a spát chodíme o 11 večer. Stejně nemůžeme usnout. V baráckech je mnoho štěnic a blech, ve dne s nás trápí černé mouchy a komáři. Se stravou je to taky není v pořádku. Skrze židovské pucez nám síce společnost dodává, co potřebujeme, ale o mnoho dražší. Špatné maso a ještě o 13 kop. na kilo dražší. A k tomu náš šikovatel, který zásoby odebírá, nevedl dobře účty a tak se pro- věřilo 21 kilo masa. Nejsme tedy spokojeni v ničem.

Taky jsme dělali o senách. Tráva se tráva utne, ale při sušení neobrací. Nechájí jí ležet tak dlouho, až sama uschne. Potom seno dají do kop, nebo do stohu. I když zde často prší a nocí jsou dost studené, bývá ve dne moc teplo. Proto ně- kteří vojáci procují o senách jen v kalhotkách, bez košil. Peníze nám zase nedávají. Slibují, že den ze dne, napsali nám vyškly do knížek a ní- ní nás tak odbyt.

20. července.

Po polehnutí na tráti přijelo asi 500 vojáků - smíšeny národ: Češi, Slováci, Poláci i Rumuni. Společnost vyslela, že jimi na nás vyrazí. Ze ti noví budou pracovat líp. Ale šeredně se zvyčila. Nový transport vyjednával nejdřív o tom, že každý voják dostane práci a celý munda za práci každý den pořádnou výživu a peníze na rukou dřív než vojáci pracovat nebudou. K dohodě nedošlo a tak druhý den, zvláště ka mni, leží na trávě bez mynáže, jen o chlebě, ale nedělají.

Jame zase práci zastavili : chceme peníze! Pak nám zakázali vařit večeri.

Bez práce je den příliš dlouhý - tím více myslim na domov. Jim, kolik práce mají, u nás jsou nyní asi žně, a bez hospodáře, a mají-li vůbec co jíst... stává se mi, že zhlubám v myšlenkách stát, jako ptomý.

Uplynul skoro rok, co jsme z domova, co jsme neviděli své ženy, děti i rodiče. Některý zatec za celou tu dobu o svých dravých neslyšel ani slovo, natož že by z domova dostal list. Ohvřilemi ztrácim naději, že se se svými ještě uvidím, potom zase doufám, že s pomocí Boží a s přímluvou matky Boží se přece jen jednou sejdem.

Dostali jsme peníze, já 5 Rublů a 19 kopě-jek a tak opět pracujem. Za minulých čtrnáct dní některý zatec, vlastně byl-li to řemeslník, vydělal dost. Má s říkejem ztracují o každé vyplatě.

Přijeli náčelník a ruský oficer a domutli pod pohrůbkami arestu Poláky a Rumuny do práce. Čtyři zatec zavřeli hned. Na požadavky ostatních nehladili a nic jim nepřidali.

Zase nás poslali na sekání žuk - do našeho oboru! Tak jsme sekali trávu, ve které se celé noci psali kosa, byla celá světlá a rozslapaná. Zdána stráž nás nehlídala a tak jsme sekli, jak to šlo - tedy se ždny v práci ne přetrhne. Asi za čtrnáct dní jsme posekanou trávu v řádcích obraceli, vespod byly řadky úplně smilé.

Je neděle. Nás deset poslali pracovat opět na dráhu, asi o dvě hodiny dříve. Rády vybíráme pro mostní pilíře bílý. Je to těžká práce, ale žádný nás nehoní a přisilbili nám denní plat 1 Ruol a 50 kopějek, když odpovíme srážku pro stát, 25 kopějek, ještě nám dost zůstane.

Mi jsme tady však jako cikáni, sami si varíme. Do nedaleké vesnice chodime nakupovat mléko, na chleba platime 10 kopějek, za vejce taky tak. Čerstvé maso stojí 28 až 35 kopějek.

Splne jako páni - ve slepičárna. Některý ve chlévě pod nými nové klíny, určené pro hospodářství v prvím poschodí epí říkejz a já.

15. srpna - prožíváme ruský svátek - u nás doma je Nanebevzetí Panny Marie...
Neděláme. J e nás tu deset Čechů, mi jsme pohromadě a jsme spokojeni.

28. srpna - ruský svátek matky Boží - Nepřecujeme. Byl pěkný den a tak jsme šli se Sodomkou do města a tam jsme se dozvěděli, že kamarád Řehák je těžce nemocen a leží v nemocnici. Navštívili jsme ho, byl moc špatný, měl vysokou horečku. Těžko jsme od něj odcházeli, každý z nás by tu nerad zůstal... své kosti tak daleko od vlasti a drahé rodiny složit...

Ukončení poznámek mého milého kamaráda, kterého jsem ztratil v městčku Turínsku na Sibíři.

29. srpna

V to pondělí jsme začali opět nový týden. Mezali jsme spolu piloty, od jednoho kusu nám dali 80 kopějek.

30. srpna

Navěčer si Hurýta narákal, že ho bolí šíj. Mě už bolest přestla. S tíží však František došel večera.

31. srpna

Už zůstal ležet a nemoc se mu moc zhoršila. Dostal horkost a nechutí k jídlu. Dávali jsme vinnu tomu, že nastyd v bahně, kde jsme pracovali bosi. Jakké mě v něm záblo a to je ono. Podařilo si sám. Nejprve si dával studené obklady z listu bablněvu, který jsem mu našel, ale marno, bolest nepřecházela.

3. září

V sobotu se mu trochu uleгло, šíj ho přestala poněkud bolet. Křikli jsme mu, aby šel do nemocnice, ale táže se mu nechtělo, jako by věděl, co ho tam čeká.

Dal bych zapomenl: 1. září šel Hurýta opět do práce, zdálo se mu, že je mu líp. Já ho od toho moc zrazoval, ale on, nezvyklý zahálet, přece jen šel. K jeho zhubnutí. Do večera to však nevydržel a musel domů dřív.

4. září

V neděli, dostal od společnosti placenou příležitost jít do nemocnice. Tak jsme si sedli a jevil s nadějí, že si tam jako mnoho jiných odpocine a až se vrátí, budeme v bázní Boží dále spolu pracovat a náš křížený mír očekávat. S těžkým srdcem jsme se však loučili, neboť myšlenka, že je tomu navždy, na nás a naše srdce padla, jako těžký kámen, což jsme si z očí viděli; oběma nám síze v oči vyhrkly.

Hurýta tády s námi nemusel být - v Tumeni byl při doktorské prohlídce sledán nezpůsobivý - měl nezdravé zuby a do práce na dráhu měl jít jen úplně zdraví. Žádal tenkrát doktora, aby ho propustil s námi, jen kvůli tomu, abychom byli pospolu, neboť doufal, že nám spolu bude přece jen veselji.

Až do této nešťastné doby taky bylo.

Po tom smutném rozloučení ubírá se s těžkým srdcem a chumrným myšlenkama domů. Byl jsem sám!

Kamarádi se bavili, ale já se do hovoru s námi nemohl nikterak přimluvit. Stále jsem měl na mysli Panouše.

A tak uběhl celý týden a přišla opět neděle.

Ke návštěvu v nemocnici jsem se vypravil s kamarádem Sodomkou hned ráno. S radostí jsem očekal, abych se již s Hurýton setkal. Když jsme přišli do nemocnice, přem se jej mezi jiným: "tak jak je ti, kamaráde?"

Dal mi nejasnou odpověď, že ho nic nebolí, ale že je velmi slabý a že dostává špatné léky. Pravdou bylo, že se velmi špatně a ztratil barvu.

Tak jsme si povhovorili a zase to rozloučení

a ubíráme se domů.
Na Kurinském náměstí jsme se však sešli s jedním naším vojákem a ten nám řekl, že Hurvita dostal čtyři listky. Ihned jsme se vrátili do nemocnice i s tím, který ty kartky u sebe měl. Paké jsme si je přečetli a stejně jako jeho, i nás velice potěšili. Ruče se mu radostí chvíli chvěly. I Řehák, který byl také ještě v nemocnici, dostal tu neděli z domu telegram a velice se jím potěšil. Už taky dostal z domu dva listky. Bylo nás několik, který jsme tu neděli poštu obdrželi. A bylo veselí.

Zase uběhl týden a tak já v neděli zase do nemocnice s myšlenkou, že kamarád bude již zdravý. Je mi velmi smutno, když klouček jde cími kraji. Non za takovou příležitostí, není veselo nikomu. Při jáu a po obyčejném pozdravu mu podávám dvě buiky, které tak rád jedl. Vláště když byly čerstvé. Měl z toho dáni radost, špitalský chléb mu moc nechtěl. Hovoříme o těch listech a o všem možném. Ptám se: "Jak, kamaráde, tu ještě dlouho myslíš být?"
Pravil, že již dlouho ne - já mu povídám - že bych mu jako přišel naproti, kdybych věděl, kdy přijde. On na to: "Kamí třeba, to já dojánu".
Říkáu mu, že na příští neděli opět přijdu a on mě litoval, abych nechočil a trochu si oddechl.

Pozoroval jsem na jeho tváři opět známou k horšim, těžko, velice těžko, jsem od něho očekával. Nespokojilo mě, že mi řekl, že brzo přijde.
Jáu domů opět sám, ale toho jsem se nenechal, že jsme spolu mluvili naposlady...

Přijdu domů a všichni kamarádi se ptají, jakoby jedním hlasem: "Pak co Hurvita, bude již zdravý?"
Já odpověděl: "No, ještě ne, ale snad již brzo".
Všichni kamarádi ho litovali.

A tak opět jeden týden uběhl a jako obvyčejně přišla neděle. Opět se svátečně přistrojím a jáu na návštěvu s nadějí, že kamaráda sebou přivedu.
Ale jakási tajná úzkostlivost mě nepouštěla
Však ne nadarmo jsem se na poloviční cestě do nemocnice zastavil u kamaráda Řeháka a ten mi tu truchlivou zprávu sdělil....

Byla neděle 26. září 1915...

Píseň složená od družky v zajetí v ruském městě
Tumeni.
Zpívá se na náhřív "Kolíme, Kolíme"

Kroměříž, Kroměříž,
opuštěná v dalek dílš,
jak jsi všechna zesmutněla
když, s ak s hubbou provázela
v pole, na smrt, sama víš.

Krekovská děvčátka,
jako říže poppátka
z okem štítky mávala
s píštěm sborem dávala
bojné v srdci památka.

Zaměstí, Zaměstí,
ty jsi naše neštěstí.
Ruská děla nám hřměla
zem se v krvi zarděla,
zlé jsou o tom pověsti.

Kvěry a šrapněly
hroznou píseň zapěly.
Divěl srdce kdes vadne,
jiné mládí kde chladne
jak mu kule povelí.

Tumeni, Tumeni,
nikde smutněji není.
V okna s vichrem snít
touhou duše má ty je
po vás, óraží vzdálení.

Spl, Havlickm.

Nad Polskem se plátno sklání,
větrám táhne teskné kalorání.
Odpočítejte v pokoji
druzí milí, po boji.

V horské chatě dnem se šerí.
Káť se modlí za Ayma
a v návrát věří.
Nemá, že pad na poli.
Jak jí srdce zabolí...

V boji spolu vpřed jsme šli,
strojní puška, granáty zahývaly.
S Bohem, milý druhu náš,
máť i zemí pozdraví.

Ach, mě opustilo štěstí,
nesšlo nám v zítí v blahu,
škoda smů všech
nám křesťi stokrát.
Já jak žít bych ještě rád!

Pověz jim, že v poslední chvíli
vzpomínky mé, jen u nich byly.
Smrt mě chladnou láhá ís
nepsatím jich nikdy víc.

Zhasl zrak a srdce věrné,
náhle stíchlo, opuštěno v černé
mahýje spí vácny smem
lehká duš mu Ruská zem!

Zenuško má milá
smutná, s te mne hleděla,
hvězdy za les padaly,
slzy ti v očích stály,
když nás v čelo líbala.

A když jsem odcházel
zrak ženy mě provázel
srdce mé má nezkřeme,
že se spolu shledáme,
až utíame hukot děl.